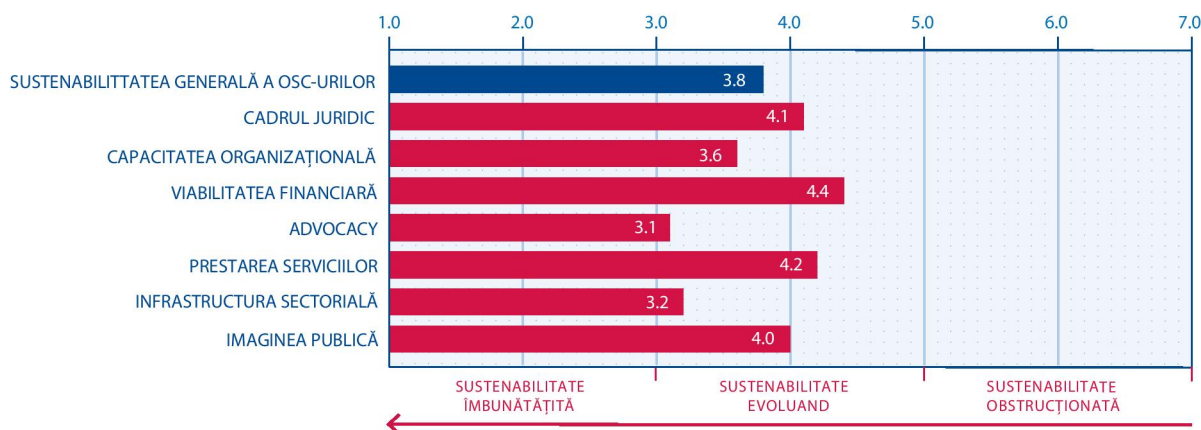

SUSTENABILITATEA ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚI CIVILE: 3.8

În luna iunie, Judecătoria Chișinău a invalidat alegerile câștigate de către unul dintre liderii de opoziție, Andrei Năstase, pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, deoarece ambii candidați din turul doi au folosit rețelele de socializare pentru a se adresa alegătorilor după încheierea oficială a campaniei. Ca răspuns, mii de cetățeni au protestat, atât în capitală, cât și peste hotare. Reprezentanții SUA și ai Uniunii Europene (UE) au criticat dur această decizie, UE suspendându-și asistența macrofinanciară. Până la alegerile locale din 2019, însă, primăria municipiului Chișinău va continua să fie condusă de un primar interimar.

Sustenabilitatea generală a OSC-urilor în anul 2018 a rămas neschimbată. Viabilitatea financiară a sectorului a cunoscut o îmbunătățire ușoară datorită progresului în crowdfunding, finanțării prin intermediul Mecanismului 2%, care permite contribuabililor individuali să direcționeze 2% din impozitul pe venit către o OSC acreditată și dezvoltării antreprenoriatului social. Infrastructura sectorială a fost consolidată datorită creșterii sub-granturilor și intensificării parteneriatelor intersectoriale. În același timp, imaginea publică a OSC-urilor a avut de suferit, întrucât propaganda guvernamentală a continuat să fie folosită pentru a ataca OSC-urile.

Conform articolului 180 din Codul civil al Republicii Moldova, organizațiile necomerciale pot lua una dintre cele trei forme: asociații, instituții private și fundații. Asociațiile sunt cea mai răspândită formă și reprezintă aproximativ 95 la sută din numărul total de OSC-uri din țară, asociațiile obștești reprezentând aproximativ 80 la sută din totalul OSC-urilor înregistrate. Fundațiile reprezintă aproximativ 4 la sută din numărul total de OSC-uri, iar instituțiile private doar 1 la sută.

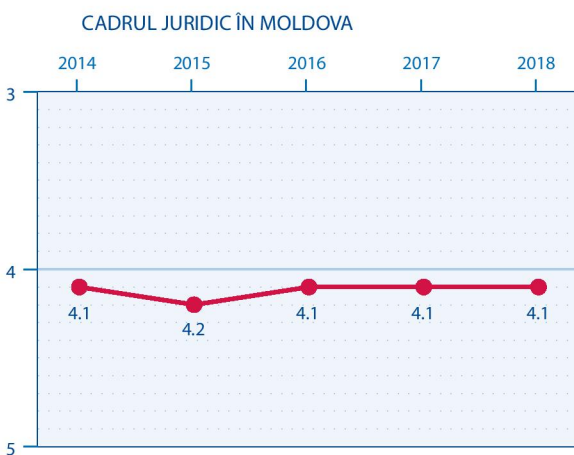
Competențele de înregistrare a OSC-urilor și de gestionare a Registrului de stat al organizațiilor necomerciale au fost transferate Agenției Servicii Publice (ASP) în anul 2018. Drept urmare, accesarea registrului a fost restricționată pentru cea mai mare perioadă a anului. O versiune temporară a registrului a fost publicată la sfârșitul anului, dar cu informații mai puțin detaliate decât cele din registrul anterior. De exemplu, în registrul temporar nu sunt specificate domeniile de activitate pentru fiecare OSC. Potrivit noului registru, în decembrie 2018 erau înregistrate 12.681 de organizații necomerciale, inclusiv 11.633 de OSC-uri. În 2018, au fost înregistrate alte 419 OSC-uri, inclusiv 335 de asociații obștești, 20 de uniuni ale persoanelor juridice, 18 culte religioase, 14 fundații, 11 instituții private și 21 de OSC-uri de alte forme. Conform unei analize statistice desfășurate de Forumul Societății Civile din Parteneriatul Estic la solicitarea Delegației UE în Moldova, în anul 2017, în Republica Moldova au fost active 4.671 de OSC-uri.

Regiunea separatistă transnistreană, situată în partea de est a Republicii Moldova, se bucură de independență efectivă din anul 1992. Conform Națiunilor în tranziție, guvernul și economia sa depind în mare măsură de subvențiile acordate de Rusia, iar concurența politică din regiune este limitată. OSC-urile din regiunea transnistreană își desfășoară activitatea în general într-un mediu foarte restrâns. O nouă lege privind organizațiile neguvernamentale

(ONG-urile) a intrat în vigoare în luna mai, care a supus activitatea OSC-urilor unui control și mai strict, inclusiv prin interzicerea OSC-urilor de a se implica în așa-numita activitate politică, definită în sens larg. În același timp, însă, autoritățile autoprocimate din regiunea transnistreană au dat dovadă de o deschidere mai mare față de colaborarea cu societatea civilă în anumite domenii, precum furnizarea de servicii medicale, elaborarea de programe sociale, protecția mediului și accesul persoanelor cu dizabilități.

În regiunea transnistreană există aproximativ 3.000 de OSC-uri înregistrate, totuși, mai puțin de 100 dintre acestea sunt active în prezent. OSC-urile transnistrene dispun și de posibilitatea de a se înregistra la ASP din Moldova. Aproximativ treizeci și șapte de OSC-uri transnistrene au făcut acest lucru, dintre care aproximativ douăzeci sunt active. Există aproximativ 500 de OSC-uri înregistrate în Unitatea Teritorială Autonomă (UTA) Găgăuzia, dintre care doar câteva zeci sunt estimate a fi active.

CADRUL JURIDIC: 4.1

În 2018, cadrul juridic general care reglementează activitatea OSC-urilor în Moldova a rămas același, înregistrând evoluții pozitive și negative care se anulează reciproc.

Ca parte a reformei administrației publice centrale, inițiată în 2017, în martie 2018, Parlamentul a adoptat o lege care transferă competențele de înregistrare a OSC-urilor de la Ministerul Justiției către ASP. În consecință, ASP a devenit responsabilă de menținerea Registrului de stat a organizațiilor necomerciale. ASP dispune de birouri teritoriale responsabile pentru înregistrarea OSC-urilor la nivel local. În plus, legea a redus termenul de procesare a cererii de înregistrare a unei OSC de la treizeci la cincisprezece zile. Deși OSC-urile s-au confruntat cu probleme și întârzieri minore la înregistrare în timpul

tranziției, există mari așteptări că, în cele din urmă, înregistrarea va fi mai eficientă, registrul va fi mai precis, iar funcționarii publici vor fi mai bine pregătiți să răspundă nevoilor OSC-urilor odată cu încheierea perioadei de tranziție.

Pentru a preveni și combate spălarea de bani și finanțarea terorismului, începând cu luna august 2018, toate persoanele juridice, inclusiv OSC-urile, au fost solicitate să depună declarații cu privire la beneficiarii lor efectivi, inclusiv numele acestora. Aceste informații trebuie depuse la înregistrare și ori de câte ori informațiile despre conducători se schimbă. Dacă beneficiarul real al unei companii poate fi determinat destul de ușor, acest lucru nu este întotdeauna posibil pentru OSC, în special pentru cei care lucrează în beneficiul public, cum ar fi think tank-urile. Prin urmare, în aceste cazuri, OSC trebuie să indice președintele sau directorul executiv ca beneficiar real, chiar dacă acest lucru nu corespunde realității. OSC sunt îngrijorate că acest lucru ar putea crește neîncrederea în sector, impunând convingerea că OSC-urile lucrează în beneficiul conducătorilor acestora sau reprezintă interese străine, în loc să lucreze în beneficiul publicului.

La 29 martie, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Strategia Națională pentru Dezvoltarea Societății Civile, principalul document de planificare strategică pentru dezvoltarea societății civile pentru perioada 2018-2020. Strategia conține trei obiective generale: consolidarea cadrului pentru ca societatea civilă să participe la dezvoltarea și monitorizarea implementării politicilor publice, consolidarea sustenabilității financiare a societății civile și dezvoltarea spiritului civic și a voluntariatului activ.

OSC-urile care criticau anumite decizii guvernamentale au fost supuse retoricii denigratoare în cursul anului. De exemplu, Amnesty International Moldova a fost criticată de autorități și de mai multe instituții media afiliate, după ce a condamnat reținerea și deportarea forțată a șapte cetățeni turci care lucrau pentru rețeaua de licee private Orizont. Cu o zi înainte să prezinte raportul misiunii sale de observare cu privire la noile alegeri locale, o persoană a intrat cu forța în birourile Asociației Promo-LEX și a amenințat angajații cu închisoare și abuz fizic. În martie 2019, un consorțiu

al OSC-urilor a publicat *Radiografia atacurilor asupra organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova*, care documenta acțiunile persoanelor publice, funcționarilor publici, bloggerilor și mass-mediei afiliate cu scopul de a discredita și denigra OSC-urile active în 2018 pentru a atrage atenția asupra pericolului pe care îl prezintă atacurile orchestrate asupra funcționării OSC-urilor și pentru a determina autoritățile publice și persoanele fizice care sprijină aceste atacuri să le pună capăt.

La data de 3 mai, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat în prima lectură Legea privind organizațiile necomerciale. Legea, care a fost în curs de elaborare timp de câțiva ani, cu aport substanțial din partea OSC-urilor, limitează imixtiunea arbitrară a autorităților în activitatea organizațiilor nonprofit, clarifică termenii și condițiile pentru înregistrarea OSC-urilor, abrogă restricțiile arbitrare de finanțare externă și clarifică modalitățile în care OSC-urile pot fi implicate în activitățile politice. Legea nu a fost adoptată în lectura finală până la sfârșitul anului 2018.

În 2018, tratamentul fiscal al OSC-urilor a rămas același. OSC-urile pot fi scutite de impozitul pe venit dacă îndeplinesc cerințele specificate în Codul fiscal. De asemenea, unele proiecte ale OSC-urilor sunt scutite de taxa pe valoarea adăugată (TVA). Persoanele fizice pot direcționa 2% din impozitul pe venit către o OSC acreditată. Noua Strategie de dezvoltare a societății civile 2018-2020 conține câteva obiective specifice axate pe modificarea politicii fiscale și bugetare pentru a favoriza OSC-urile, cum ar fi instituirea unui mecanism de scutire a OSC-urilor de interes public de la plata TVA la achiziționarea de bunuri și servicii.

Cadrul legal existent asigură OSC-urilor condiții propice pentru a câștiga bani prin activități economice statutare, antreprenoriat social și furnizarea de servicii sociale autorităților publice centrale și locale. Cu toate acestea, mecanismul de contractare a serviciilor sociale de către autoritățile publice este ambiguu și necesită îmbunătățiri.

Capacitatea juridică locală rămâne destul de limitată. Majoritatea avocaților cu experiență lucrează în capitală, unde se află peste 60 la sută dintre OSC-uri, precum și alte centre urbane mari. Până în 2018, OSC-urile ar fi putut solicita consultări juridice de bază cu privire la activitatea OSC-urilor la primăriile locale, deoarece aceste autorități au fost responsabile de înregistrarea OSC-urilor; însă, ulterior transferării competențelor de înregistrare, acest serviciu a fost transferat către centrele raionale unde se află birourile teritoriale ale ASP, restricționând astfel accesul acestuia de către OSC-uri.

În luna mai, în regiunea transnistreană a intrat în vigoare o nouă lege privind organizațiile neguvernamentale (ONG-urile). Noua lege interzice OSC-urilor să se implice în așa-numita activitate politică, care este definită pe larg ca „organizarea și desfășurarea manifestărilor publice sub formă de întâlniri, manifestații, pichetări și altele, organizarea și desfășurarea dezbaterilor publice, discuțiilor, discursurilor, apelurilor publice către autoritățile transnistrene nerecunoscute, persoanele care dețin funcții de conducere, precum și a altor acțiuni care influențează aceste autorități, inclusiv a celor care vizează modificarea sau abrogarea legilor și a altor acte normative.” Câteva OSC-uri din regiunea transnistreană au fost hărțuite în cursul anului pentru că ar fi desfășurat o activitate politică cu finanțare străină, după intrarea în vigoare a Legii privind ONG-urile. De exemplu, Procuratura *de facto* din regiune a solicitat Centrului Apriori din Tiraspol să prezinte documente cu privire la activitatea sa, după ce a organizat o expoziție despre mass-media și un eveniment de prezentare a unui studiu asupra sistemului electoral mixt, ambele fiind interpretate ca fiind activități cu tentă politică. În noiembrie, autoritățile *de facto* din regiunea transnistreană au amplificat presiunea și controlul asupra OSC-urilor, odată cu aprobarea amendamentelor care impun OSC-urilor să raporteze structurilor fiscale regionale *de facto* informații cu privire la cuantumul finanțării lor, precum și cu privire la programele și acțiunile preconizate implementării în regiunea transnistreană.

CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ: 3.6

Deși în 2018, capacitatea organizațională a OSC-urilor nu s-a schimbat semnificativ, acestea sunt concentrate tot mai mult pe dezvoltarea organizațională, în parte datorită faptului că donatorii își schimbă treptat sprijinul către nevoile individuale ale OSC-urilor. Persistă încă un decalaj mare între nivelul de dezvoltare organizațională a OSC-urilor din capitală și a celor din regiune, unde majoritatea organizațiilor rămân foarte vulnerabile.

Relația dintre OSC-uri și beneficiarii acestora s-a îmbunătățit în ultimii doi ani, în mare parte datorită introducerii Mecanismului 2%. Pentru a convinge oamenii să direcționeze 2% din impozitul pe venit acestora, OSC-urile au condus campanii de promovare și implicare mai activă a constituenților în activitatea lor. În urma acestor eforturi, în 2018,

13.513 contribuabili care nu aveau obligația să depună declarații de venit au ales să facă acest lucru pentru a susține o anumită OSC; acest lucru reprezintă 46% din numărul total de direcționări efectuate pe parcursul anului. Multe organizații umbrelă încearcă să implice organizații membre în activitățile lor cât mai mult posibil. Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM), de exemplu, a elaborat o nouă strategie în 2018, care ar urma să fie implementată cu implicarea directă a șazeci și trei de organizații membre.

Un număr tot mai mare de OSC-uri își elaborează propria misiune și viziune și le publică pe site-urile web sau pe paginile rețelelor de socializare. Crește și numărul organizațiilor care recunosc necesitatea implicării în procesele de planificare strategică pentru a le asigura durabilitatea și, în unele cazuri, pentru a se conforma cerințelor donatorilor. Donatorii în special încurajează planificarea strategică în rândul organizațiilor cu care lucrează pe o perioadă de câțiva ani.

Deși diverse forme juridice ale OSC-urilor au structuri interne diferite, ca principiu general, OSC-urile au cel puțin trei organe interne: un organ de conducere, executivul și un organ de control. OSC-urile precizează distribuirea responsabilităților în statutele lor. Pentru asociațiile obștești, legea prevede în mod specific că membrii organului de conducere nu pot fi membri ai organismului de control. Diverse proiecte finanțate de USAID au ca scop dezvoltarea structurilor de conducere interne ale OSC-urilor. De exemplu, în 2018, proiectul „Presa în sprijinul democrației, incluziunii și responsabilității” (MEDIA-M), care este implementat de Internews, a lansat o componentă de dezvoltare organizațională pentru OSC-urile de media. Pe parcursul a patru ani, șase OSC-uri de media vor beneficia în cadrul acestui program de sprijin individualizat și de consolidare a capacității organizaționale. În mod similar, în 2018, proiectul Agricultură Performantă în Moldova (APM) a început să lucreze la consolidarea capacităților instituționale a cinci asociații de agricultori și a patru OSC-uri de utilizatori de apă pentru irigații. Programul „Parteneriate pentru o Societate Civilă Durabilă în Moldova (MPSCS)” care s-a concentrat intens pe consolidarea capacităților instituționale ale OSC-urilor, s-a încheiat în anul 2018.

În 2018, Agenția suedeză pentru dezvoltare și cooperare internațională (Sida) a oferit sprijin pentru consolidarea capacității OSC-urilor din Moldova prin intermediul mai multor proiecte. Au beneficiat de asistență financiară 19 proiecte ale OSC-urilor în valoare totală de 4,1 milioane USD, majoritatea fondurilor sprijinind implementarea activităților identificate în cadrul strategiilor organizațiilor beneficiare.

OSC-urile au capacitate limitată de a atrage și de a menține personal calificat, o problemă care este agravată de exodul persoanelor în străinătate. Adesea, OSC-urile trebuie să posteze anunțurile de angajare de mai multe ori pentru a găsi candidați calificați. OSC-urile continuă să atragă voluntari prin oferirea de carnete de voluntar, documente recunoscute la nivel național care confirmă experiența de muncă. În 2018, OSC-urile au emis 312 de carnete de voluntar. În plus, altor treizeci și unu de instituții li s-a acordat statutul de instituție gazdă a activităților de voluntariat, numărul total de entități acreditate care pot emite carnete de voluntar ajungând la 149. Conform Indexului mondial al generozității 2018 al Charities Aid Foundation, doar 13 la sută dintre respondenți s-au oferit voluntari în perioada de raportare în 2017, rată care a scăzut de la 17 la sută în 2016.

OSC-urile au adesea echipamente depășite, deoarece puțini dintre donatori oferă granturi instituționale care le-ar permite să-și achiziționeze echipament nou. În 2018, treizeci și cinci de OSC-uri locale au primit donații de mobilă și echipamente în urma finalizării proiectului MPSCS.

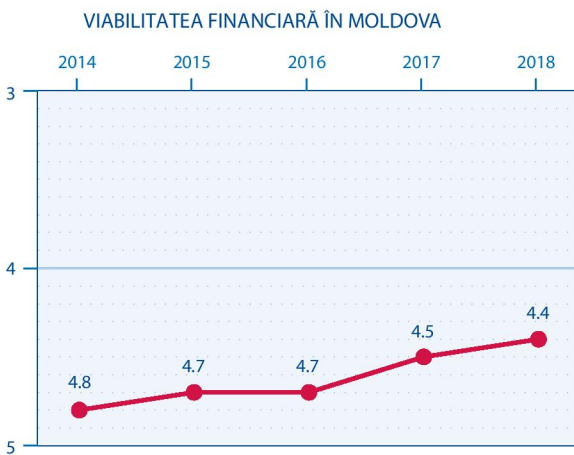
Potrivit barometrului de opinie publică din noiembrie 2018, 47 la sută din populația țării, inclusiv OSC-urile, utilizează internetul în fiecare zi. Rețelele sociale precum Facebook și Instagram sunt foarte populare, în timp ce alte rețele precum Odnoklassniki pierd din popularitate. O provocare majoră pentru OSC-uri, în special pentru OSC-urile pentru tineri, este lipsa de spațiu în care își pot desfășura activitățile de zi cu zi. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) încearcă să soluționeze această problemă printr-un program de sprijin pentru centrele de tineret lansat în 2017.

CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ ÎN MOLDOVA

Capacitățile organizaționale ale OSC-urilor din regiunea transnistreană sunt mult mai limitate. Organizațiile locale cunosc la un nivel redus limbile română și engleză, ceea ce le împiedică să solicite cu succes finanțare din partea donatorilor sau să acceseze instrumentele de informare și de dezvoltare organizațională. Întrucât nu există activități locale axate pe dezvoltarea capacităților organizaționale, reprezentanții OSC-urilor din regiune trebuie să se deplaseze în capitală sau în alte regiuni ale Moldovei pentru a beneficia de aceste activități.

VIABILITATEA FINANCIARĂ: 4.4

În 2018, viabilitatea financiară a OSC-urilor a cunoscut o îmbunătățire ușoară datorită progresului continuu în crowdfunding și dezvoltării antreprenoriatului social. În plus, OSC au colectat de două ori mai multe fonduri în 2018 decât în 2017 prin intermediul Mecanismului 2%.

Conform analizei statistice desfășurate de Forumul Societății Civile din Parteneriatul Estic la solicitarea Delegației UE în Moldova, în anul 2017, venitul total declarat al sectorului OSC-urilor reprezenta 108,4 milioane EUR. Mai mult de jumătate (54 la sută) din aceste venituri au fost sub formă de granturi, 33 la sută au fost din activități economice, iar 13 la sută au fost din cotizații de membru.

Conform studiului *Mecanismul de finanțare directă a OSC-urilor de către stat: Realități și Opțiuni*, realizat în 2018 de

Asociația Institutum Virtutes Civilis, peste 75 la sută din bugetele celor douăzeci și opt de organizații chestionate provin de la donatori internaționali. Studiul a mai constatat că ponderea finanțării publice este încă destul de mică, iar pentru jumătate din organizațiile chestionate, desemnările procentuale reprezintă mai puțin de 1 la sută din totalul bugetelor anuale.

UE continuă să fie cel mai mare donator al societății civile din Republica Moldova. În 2018, UE a contractat douăzeci și unu de OSC-uri pentru a implementa proiecte în valoare totală de 17,2 milioane EUR. Alți donatori principali sunt USAID, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și alte agenții ONU, Sida și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC). Și ambasaderele, inclusiv cele din Statele Unite ale Americii, Regatul Unit al Marii Britanii și Slovacia, oferă sprijin financiar. Printre donatorii internaționali privați care au sprijinit OSC-urile în 2018 s-au numărat Fundația Soros Moldova, Fundația Est Europeană, IM Partenerul Suedez pentru Dezvoltare și Organizația People in Need Moldova.

În 2018, suma colectată prin intermediul Mecanismului 2% a crescut la 5,6 milioane lei (aproximativ 335.181 USD), de două ori mai mare decât cea colectată în 2017. Din această sumă, 8% au fost canalizate către grupuri religioase și componentele acestora. Numărul contribuabililor care beneficiază de această opțiune a crescut cu 34 la sută față de 2017, atingând cifra de 28.388 de persoane. În plus, numărul OSC-urilor acreditate să beneficieze de acest mecanism a crescut de la 484 în 2017 la 594 în 2018. Există încă un potențial semnificativ de creștere în cadrul Mecanismului 2%; în 2018, doar 2,4 la sută dintre contribuabilii eligibili au exercitat acest drept.

În 2018, bugetul de stat dispunea de aproximativ 2,9 milioane USD pentru OSC-uri. O parte din acești bani a fost direcționată direct către OSC-urile care reprezintă diferite categorii de persoane, precum Asociația Nevăzătorilor din Moldova, Asociația Surzilor și Societatea Persoanelor cu Dizabilități, în timp ce restul a fost acordat prin programe de granturi relativ transparente și competitive. MECC a oferit 346.500 USD către douăzeci și trei de OSC-uri pentru tineri cu scopul de a implementa proiecte naționale, regionale și locale axate pe participarea tinerilor, servicii pentru tineret, oportunități economice pentru tineri și consolidarea sectorului tineretului, sumă ușor inferioară celei de 361.700 USD furnizată în 2017. MECC oferă și sprijin financiar direct către Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova pentru consolidarea capacităților și intereselor tinerilor de a participa la procesul decizional. În 2018, MECC a alocat alți 236.500 de dolari pentru programul său de granturi axat pe cultură, o creștere

semnificativă de la 117.000 de dolari în 2017. În 2018, Biroul Relații cu Diaspora (Cancelaria de stat) pentru prima dată a finanțat direct proiecte ale asociațiilor publice și grupurilor de inițiativă.

OSC-urile au continuat să colecteze fonduri prin crowdfunding și alte platforme online în 2018, chiar dacă cadrul legal care reglementează aceste aspecte nu a ținut pasul cu astfel de tendințe. OSC-urile folosesc atât platforme internaționale, cum ar fi www.indiegogo.com și www.patreon.com, cât și platforme locale, cum ar fi www.guvern24.md. În 2018, a fost lansată o nouă platformă de crowdfunding - www.sprijina.md. În 2018, cele treisprezece asociații locale create cu sprijinul proiectului Migrație și dezvoltare locală, implementat de PNUD Moldova cu asistența guvernului Elveției, au colectat peste 60.000 de dolari de la aproximativ 3.400 de cetățeni care și-au părăsit localitățile; fiind cu 280% mai mult decât valoarea preconizată. Conform Indicelui Global al Generozității din 2018, 24% dintre respondenții moldoveni au declarat că au donat bani în scopuri caritabile în 2017, același ca în anul precedent.

Filantropia corporativă continuă să fie subdezvoltată, în parte din cauza lipsei unui cadru permisiv. În luna octombrie, Ministerul Justiției a lansat un proces de consultare publică privind modificarea Legii nr. 1420 din 2002 cu privire la filantropie și sponsorizare. Centrul Contact, coordonatorul grupului de lucru care a elaborat recomandări pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare a filantropiei, a prezentat public propunerile societății civile în cadrul conferinței Viitorul filantropiei în Moldova, care a avut loc în luna iunie 2018. Se preconizează să fie luate măsuri suplimentare în 2019 pentru aprobarea amendamentelor, inclusiv crearea unei coaliții naționale pentru dezvoltarea filantropiei.

OSC-urile câștigă din ce în ce mai mulți bani prin activitatea economică statutară. De asemenea, un număr tot mai mare de întreprinderi sociale au fost create de la adoptarea Legii privind antreprenoriatul social în 2017 și aprobarea în 2018 a mecanismului de acreditare a întreprinderilor sociale. Pe tot parcursul anului, Fundația Est Europeană a sprijinit financiar nouă întreprinderi sociale, oferind fiecăreia fonduri în valoare de aproximativ 35.000 USD pentru dezvoltarea ideilor de afaceri sociale.

Sistemele interne de management financiar ale OSC-urilor sunt încă foarte slabe. Rezultatele instrumentului de evaluare online – Organizational Development Assessment (ODA), creat de FHI 360 arată că managementul financiar și managementul resurselor umane sunt cele mai vulnerabile componente organizaționale în rândul OSC-urilor care au finalizat evaluarea.

Viabilitatea financiară a OSC-urilor din regiunea transnistreană continuă să fie mult mai slabă decât cea a OSC-urilor din restul țării. Deoarece nu există surse locale de finanțare, majoritatea OSC-urilor se bazează pe finanțarea oferită de donatorii străini. Organizațiile înregistrate atât la autoritățile din regiunea transnistreană, cât și la Ministerul Justiției din Moldova pot accesa mult mai ușor finanțarea donatorilor. Comunitatea donatorilor a creat și practici flexibile pentru a răspunde provocărilor de finanțare din regiune, cum ar fi utilizarea transferurilor de numerar sau finanțarea prin parteneriate cu OSC-uri de pe malul drept al râului Nistru. Începând cu anul 2013, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) organizează anual un forum pentru a facilita stabilirea relațiilor și consolidarea parteneriatului dintre OSC-urile din regiunea transnistreană și donatorii și partenerii de dezvoltare.

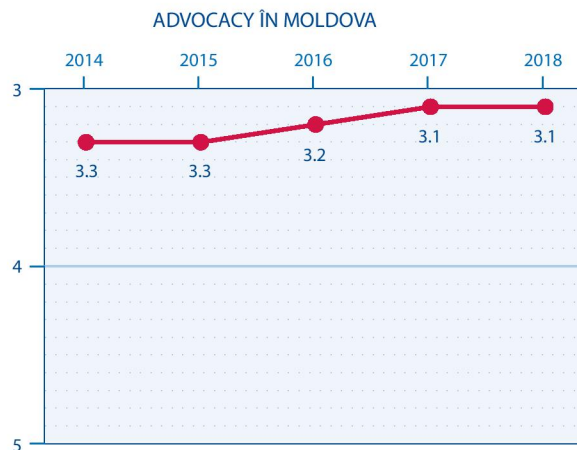
ADVOCACY: 3.1

În 2018, acțiunile de advocacy a OSC-urilor nu s-a schimbat semnificativ.

OSC-urile din Moldova devin tot mai mature și active în monitorizarea de politici și responsabilizarea autorităților. Cu toate acestea, există unele semne că spațiul de funcționare a societății civile se restrânge. Relația dintre OSC-uri și autorități este încă încordată din cauza atacurilor verbale din 2017 la adresa sectorului, care au continuat și în 2018, iar, ca urmare, administrația publică centrală (APC) nu mai este la fel de deschisă ca în anii precedenți să coopereze cu societatea civilă. În 2018, APC a ignorat sau a respins multe petiții sau apeluri din partea OSC-urilor, susținând că OSC-urile care critică guvernul reprezintă interesele opoziției extraparlamentare.

În ciuda acestui fapt, în 2018 au existat câteva exemple pozitive de colaborare între autorități și OSC-uri. De exemplu, grupul de lucru pentru îmbunătățirea legislației mediatice a continuat să fie activ în 2018. Înființat în iunie 2017, grupul de lucru este un mecanism permanent care asigură comunicarea și cooperarea dintre parlament și reprezentanții instituțiilor media, ai instituțiilor internaționale și ai organizațiilor mass-media. Cu implicarea activă a acestui grup de

lucru, Parlamentul a aprobat, în luna iunie, Concepția politică națională de dezvoltare a mass-mediei, care are ca scop stabilirea unui cadru de reglementare a mass-mediei, consolidarea sustenabilității economice și finanțarea a instituțiilor media și realizarea unui proces de profesionalizare a sectorului media. Inspectoratul General al Poliției (IGP) a solicitat Consiliului Național al ONG-urilor să desemneze șapte reprezentanți ai societății civile în Consiliul strategic al IGP și să participe la procesele de luare a deciziilor legate de ordinea publică și securitatea publică. În plus, primul obiectiv strategic al noii Strategii de dezvoltare a societății civile este axat pe dezvoltarea cadrului pentru activități de advocacy, inclusiv crearea unei structuri guvernamentale responsabile de cooperarea cu societatea civilă și îmbunătățirea mecanismului de cooperare dintre OSC-uri și Parlament.

În general, administrațiile publice locale (APL) nu dispun de resurse suficiente pentru a implica societatea civilă în soluționarea problemelor locale. Din acest motiv, OSC-urile aproape că nu sunt interesate să colaboreze cu APL-urile pentru a realiza proiecte sau servicii comune în beneficiul comunităților locale. Cu toate acestea, cu sprijinul donatorilor internaționali precum FHI 360, în ultimii ani au fost organizate o serie de activități de promovare care au contribuit atât direct, cât și indirect la apariția a peste cincizeci de inițiative locale în toată țara.

Au existat și alte situații în care OSC-urile au lucrat productiv împreună cu APL-urile în anul 2018. De exemplu, Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) și APL din Chișinău au discutat în comun despre mai multe probleme legate de dezvoltarea locală, cum ar fi locurile de parcare în oraș și procesul de emiteră a autorizațiilor de construcție. În plus, planul de acțiune pentru Strategia de dezvoltare a societății civile include la rândul său planuri de elaborare a instrucțiunilor metodologice pentru a asigura transparența procesului decizional de către APL-uri. Cancelaria de Stat a elaborat aceste instrucțiuni în 2018 și urmează a fi aprobate în 2019.

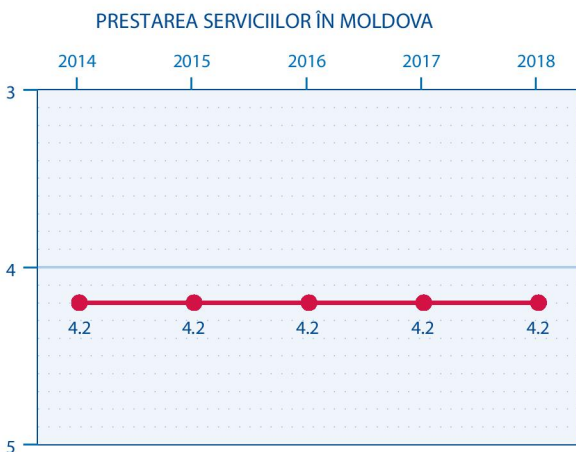
Consiliul Național pentru Participare (CNP) are sarcina de a promova participarea OSC-urilor în procesul de luare a deciziilor. Mai mulți membri ai CNP au declarat public că acest consiliu nu ar trebui să existe deoarece nu dispune de instrumentele necesare pentru a influența agenda publică. Având în vedere lipsa de interes din partea membrilor CNP, niciun donator nu a fost interesat să susțină operațiunile platformei. Drept urmare, organismul a fost în mare parte inactiv până la sfârșitul anului.

După ce proiectul de lege privind organizațiile necomerciale a fost retras din discuții în septembrie 2017, lucrările la proiectul de lege abandonat au fost reluate la începutul anului 2018, când a fost numit un nou ministru al justiției. Grupul de lucru care a contribuit la elaborarea proiectului de lege a fost chemat pentru consultări finale; proiectul de lege a fost apoi trimis guvernului și parlamentului și a fost aprobat în prima lectură la sfârșitul lunii martie. OSC-urile sunt cam îngrijorate cu privire la faptul că parlamentul ar putea modifica proiectul de lege după votarea acestuia în prima lectură, îngreunând astfel intervenția societății civile. La finele anului, proiectul de lege era încă în curs de așteptare.

După ce noua Lege privind ONG-urile a fost adoptată în regiunea transnistreană, OSC-urile s-au implicat mult mai puțin în acțiunile de promovare, de teamă că aceasta ar putea fi considerată activitate politică. În același timp, în cadrul unei reuniuni care a avut loc la Tiraspol în luna iulie, autoritatea executivă *de facto* a regiunii a anunțat că pregătește o lege privind „controlul public” care să prevadă crearea de „consilii publice” în cadrul fiecărui minister și al altor organe publice care ar include reprezentanți ai OSC-urilor.

PRESTAREA SERVICIILOR: 4.2

În 2018, prestarea serviciilor de către OSC-uri nu s-a modificat semnificativ. Acestea continuă să furnizeze servicii într-o gamă largă de domenii, cum ar fi asistența juridică, asistența socială pentru persoanele defavorizate,

consolidarea capacităților și educația. Conform legislației naționale, OSC-urile pot furniza servicii și desfășura activități economice care sunt direct legate de obiectivele lor statutare. Pentru orice alte servicii și activități economice, OSC-urile trebuie să creeze entități comerciale separate.

În general, serviciile OSC-urilor răspund nevoilor beneficiarilor lor. Conform analizei efectuate pentru Delegația UE, principalele grupuri țintă a OSC-urilor sunt tinerii (33,9 la sută), copiii (28,1 la sută), cetățenii și alții (26,8 la sută).

Conform studiului *Mecanismul de finanțare directă a OSC-urilor de către stat: Realități și Opțiuni*, cadrul juridic existent oferă condiții și posibilități suficiente pentru ca autoritățile

publice centrale și locale să contracteze servicii sociale prin intermediul OSC-urilor. În același timp, serviciile sociale sunt finanțate în mod necorespunzător. Legislația actuală stabilește doar sursele care pot oferi finanțare pentru servicii sociale - inclusiv bugetul de stat, bugetele APL-urilor și alte surse - dar nu garantează că vor fi furnizate fonduri adecvate. În practică, bugetul public alocă un procent mic pentru serviciile sociale.

În plus, OSC-urile prezintă relativ puțin interes pentru furnizarea de servicii publice în domeniul social. În 2018, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a semnat doar două contracte cu OSC-urile privind furnizarea de servicii sociale. Ambele contracte au fost încheiate cu Centrul Internațional „La Strada”, unul pentru administrarea unei linii de asistență pentru copii și al doilea pentru administrarea unei linii telefonice de urgență pentru victimele violenței.

Multe servicii ale OSC-urilor sunt conforme legislației și standardelor de calitate. Cu toate acestea, guvernul și APL-urile nu contractează aceste servicii din diverse motive. Reprezentanții OSC-urilor speră că, odată cu aprobarea Programului național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale, și crearea Centrelor regionale de servicii sociale din nordul, sudul și centrul țării, contractarea și dezvoltarea serviciilor de îngrijire vor fi încurajate, deoarece se preconizează că finanțarea serviciilor sociale va trece de la APL-uri la centrele regionale.

În ciuda barierelor administrative existente, unele organizații oferă servicii medicale și de îngrijire a sănătății esențiale la nivel local. De exemplu, în 2018, asociația CasMed, una dintre cele mai mari organizații din nordul țării, a furnizat servicii de îngrijire la domiciliu în șaizeci și cinci de localități în parteneriat cu APL-urile, efectuând 120.765 de vizite sociale și medicale la domiciliu. Cu toate acestea, APC-urile și subdiviziunile sale au contractat doar 4 la sută din toate vizitele efectuate de către această organizație.

Compania Națională de Asigurări în Medicina (CNAM) este una dintre puținele autorități ale statului care contractează servicii sociale de la OSC-uri. Finanțarea este asigurată prin două fonduri diferite: Fondul pentru achitarea serviciilor medicale curente (Fondul de bază CNAM) și Fondul măsurilor de profilaxie. În 2017 și 2018, patru OSC-uri au primit contracte în cadrul Subprogramului „Asistență medicală specializată de ambulatoriu”, trei organizații au primit contracte în cadrul Subprogramului „Asistență medicală spitalicească” și unsprezece OSC-uri au fost contractate pentru a furniza servicii în cadrul Subprogramului „Îngrijiri medicale comunitare și la domiciliu”.

De asemenea, OSC-urile oferă servicii beneficiarilor prin intermediul întreprinderilor sociale. Din ianuarie 2018, cu sprijinul UE, Fundația Est Europeană, în parteneriat cu mai multe organizații, a început să implementeze proiectul *Societatea civilă contribuie la dezvoltarea economică și socială*. O parte din acest proiect prevede crearea a cincisprezece întreprinderi sociale noi și sprijin financiar pentru întreprinderile sociale existente.

În luna noiembrie a avut loc a 4-a Conferință Națională pentru Antreprenoriat Social. În cadrul conferinței, peste patruzeci de participanți au discutat despre mecanismele directe guvernamentale de finanțare a întreprinderilor sociale; au analizat politicile, modelele și practicile europene; și au identificat soluții viabile pentru dezvoltarea unei economii sociale în Moldova.

Deseori se caută sprijin de la business pentru a analiza cu atenție costurile și pentru a asigura sustenabilitatea întreprinderilor sociale. De exemplu, Fundația Est Europeană a contractat un consorțiu de companii cu expertiză în afaceri pentru a sprijini cele cincisprezece întreprinderi sociale care vor fi create.

Furnizarea serviciilor în regiunea transnistreană depinde aproape în totalitate de sprijinul donatorilor, deoarece puterea de cumpărare a cetățenilor este foarte limitată. Autoritățile de facto din regiunea transnistreană încurajează furnizarea de către OSC-uri a serviciilor sociale și medicale, dar descurajează serviciile educaționale concentrate pe probleme precum drepturile omului și democrația.

INFRASTRUCTURA SECTORIALĂ: 3.2

În 2018, infrastructura care sprijină sectorul OSC-urilor a cunoscut o ușoară îmbunătățire.

Organizațiile intermediare (OI), inclusiv rețelele umbrelă naționale, centrele regionale și diverse rețele tematice acoperă toate regiunile țării și aproape toate domeniile de operare. Unele dintre cele mai active OI includ Centrele Contact, People in Need, Solidarity Fund și unele asociații regionale, cum ar fi Pro Cooperare Regională și CASMED. Aceste organizații oferă OSC-urilor diverse servicii, cum ar fi informații, instruire, consultanță și chiar mici granturi pentru dezvoltarea inițiativelor locale.

În 2018, Programul de dezvoltare a centrelor de tineret 2017-2021 din cadrul MECC a continuat să fie implementat. O componentă de bază a acestui program implică sprijinul financiar pentru dezvoltarea programelor regionale și municipale de acordare a granturilor pentru inițiativele și organizațiile pentru tineret. În 2018, MECC a semnat acorduri de parteneriat cu alte unsprezece raioane, numărul total al raioanelor implicate în program ajungând la douăzeci.

Proiectele locale sunt tot mai mult finanțate prin intermediul marilor OSC-uri naționale, care au o capacitate instituțională puternică, și nu direct de către donatori străini, așa cum se obișnuia în anii precedenți. Acest lucru a avut un impact pozitiv asupra dezvoltării capacităților OSC-urilor de gestionare a granturilor și monitorizare a impactului acestora.

În 2018, Fundația Europa de Est a creat fonduri antreprenoriale pentru tineri în zece raioane din țară. Aceste structuri, care au fost înființate și care sunt coordonate de tineri, vor contribui la dezvoltarea climatului antreprenorial în rândul tinerilor și vor oferi finanțare directă pentru cele mai bune idei de afaceri în aceste regiuni. Fondurile pentru tineret stabilite anterior prevăd și finanțarea proiectelor locale pentru tineret. De exemplu, Fondul pentru tineret Ialoveni a organizat deja un număr de șaptesprezece runde de finanțare pentru tinerii din Ialoveni, dintre care două au avut loc în 2018.

OSC-urile continuă să coopereze și să comunice între ele prin intermediul coalițiilor și platformelor. Consiliul Național al ONG-urilor rămâne structura cea mai reprezentativă. În luna aprilie, acesta a organizat cel de-al IX-lea Forum al organizațiilor neguvernamentale și a desemnat membrii responsabili de gestionarea Consiliului în următorii doi ani. Două platforme naționale continuă să se concentreze pe relațiile UE-Moldova: Platforma Națională a Parteneriatului Estic și Platforma Societății Civile UE-Moldova, un organism consultativ în cadrul Acordului de asociere UE-Moldova.

Pe parcursul anului 2018 au fost înființate și consolidate o serie de parteneriate intersectoriale. În decembrie, a fost înființată Asociația Obștească Rețeaua Națională LEADER din Republica Moldova, care reunește toate Grupurile de acțiune locală (GAL) create în ultimii ani. GAL-urile sunt parteneriate între OSC-uri, întreprinderi și APL-uri în care nicio parte nu poate deține mai mult de 50 la sută din puterea decizională. În mai, peste șaiszeci de reprezentanți ai APL-urilor, grupurilor de interese private și OSC-urilor au creat Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală din

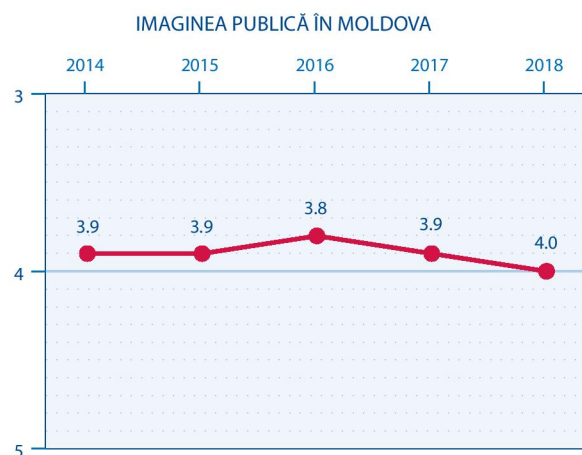
INFRASTRUCTURA SECTORIALĂ ÎN MOLDOVA

Moldovei (RNDR). Obiectivul principal al acestei rețele constă în îmbunătățirea relevanței și a nivelului de implementare a politicilor de dezvoltare agro-rurală din țară.

Infrastructura care sprijină OSC-urile din regiunea transnistreană este una foarte slabă, cu puține OI sau alte platforme care oferă subgranturi sau alt tip de asistență. Mai mulți donatori sunt axați mai mult pe sprijinirea sectorului din regiune. De exemplu, misiunea OSCE în Moldova se concentrează pe consolidarea capacităților OSC-urilor și a inițiativelor civice din regiunea transnistreană, precum și pe promovarea parteneriatului și a colaborării dintre OSC-urile de pe ambele maluri ale Nistrului.

IMAGINEA PUBLICĂ: 4.0

În 2018, imaginea publică a OSC-urilor s-a înrăutățit ușor. Propaganda guvernului împotriva OSC-urilor a continuat să fie un subiect dominant a discursurilor publice. Troll-ii și instituțiile media controlate de regimul actual atacă în mod regulat OSC-urile pentru susținerea opoziției. Pe parcursul anului, OSC-urile care au adoptat o poziție critică față de inițiativele legislative, precum amnistia fiscală și introducerea sistemului electoral mixt, au fost vizate prin discursuri de ură, critici și acuzații. În iulie, Ilan Șor, primarul Orheiului și președintele Partidului Politic Șor, a publicat pe Facebook un mesaj video în care susținea că 98 la sută dintre OSC-uri sunt niște escroci și că, dacă ar fi ales la putere, va adopta o lege cu privire la agenții străini și va scoate în afara legii activitățile OSC-urilor aferente drepturilor omului. Acuzațiile venite din partea partidelor

politice, a liderilor de opinie și a instituțiilor media controlate politic au subminat încrederea oamenilor în anumite tipuri de OSC-uri, în special în cele care vizează domeniul drepturilor omului, democrația și statul de drept.

În pofida acestui fapt, reprezentanții OSC-urilor și ai societății civile au fost destul de vizibili și prezenți în mass-media în 2018. Modificările recente ale legislației privind mass-media impun ca fiecare canal media să transmită cel puțin opt ore de informații proprii, în loc să difuzeze pur și simplu materiale preluate de la alte canale internaționale; multe talk-show-uri și programe invită reprezentanții OSC-urilor să participe în acest program.

Atacurile guvernului păreau să afecteze doar o parte din sectorul OSC-urilor și nu au influențat negativ percepția publică generală asupra societății civile. Potrivit Barometrului de opinie publică realizat de Institutul pentru Politici Publice în noiembrie 2018, 19% dintre respondenți au spus că au încredere în OSC-uri, în creștere cu 2% față de rata din noiembrie 2017.

În 2018, al doilea an în care contribuabilii ar putea alocă un procent din impozitele pe venit unei OSC eligibile, numărul alocărilor a crescut cu 38 la sută, aproape 29.000, ceea ce indică că reputația și vizibilitatea OSC-urilor a crescut în rândul populației. Cu toate acestea, 42,5 la sută din totalul fondurilor primite au ajuns doar la trei organizații: Asociația și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne (30 la sută din fondurile colectate); Fundația Miron Șor, care are legătură cu Ilan Șor, primarul Orheiului, care a fost condamnat la opt ani de închisoare pentru spălare de bani (8,4 la sută); și Asociația Veteranilor și Pensionarilor Inspectoratului Fiscal Principal de Stat UNI-M (4 la sută).

Câțiva lideri politici din țară au pus bazele unor fundații a căror activități filantropice sunt strâns legate de imaginea publică a fondatorilor lor. Unii dintre aceștia au fost acuzați de spălare de bani, înrăutățind astfel imaginea OSC-urilor în general, întrucât publicul nu face distincție între diferite tipuri de OSC-uri.

Comunicarea și cooperarea dintre OSC-uri și sectorul de afaceri continuă să se îmbunătățească. În decembrie, Centrul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, în parteneriat cu alte organizații și instituții de stat, a organizat cea de-a IV-a ediție a evenimentului Gala RemarcAbilitatea, care celebrează și premiază angajatorii cu practici pozitive de angajare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități.

OSC-urile continuă să își promoveze activitatea și mesajele prin intermediul site-urilor web și al rețelelor de socializare, precum și prin evenimente publice. Târgul OSC-urilor a avut loc din nou în iunie pentru a promova realizările OSC-urilor și pentru a sensibiliza cetățenii cu privire la importanța implicării civice. Evenimentul a prezentat activitatea a aproximativ patruzeci dintre cele mai active OSC-uri din diferite regiuni ale țării. În 2018 au avut loc și alte evenimente de acest gen, precum Săptămâna Națională a Voluntariatului și Festivalul Tineretului.

Multe OSC-uri nu înțeleg necesitatea și importanța respectării principiilor și regulilor etice în activitatea lor. Din acest motiv, Platforma pentru Cetățenie Activă și Parteneriat pentru Drepturile Omului, a organizat trei ateliere în regiunile de nord, centru și sud ale Moldovei, unde participanții au discutat despre necesitatea Principiilor de etică ale OSC-urilor și identificarea sub-principiilor pentru prevederile Principiilor de la Istanbul.

Organizațiile care doresc să obțină contribuții prin intermediul Mecanismului 2% au devenit mai transparente și și-au publicat rapoartele financiare pe site-urile lor web și pe paginile online.

OSC-urile din regiunea transnistreană au încă de suferit de pe urma imaginii publice predominant negative. Televiziunea locală prezintă adesea istorii defăimătoare despre OSC-urile, atât din regiune, cât și din restul țării. În 2018, mai multe articole și rapoarte derogatorii au fost difuzate de principalele canale media „oficiale” ale administrației de facto de la Tiraspol. Aceste articole au vizat Asociația Promo-LEX, o OSC de pe malul drept al Nistrului care publică rapoarte de monitorizare a drepturilor omului în regiune, ca încercând să destabilizeze situația din regiune, menționând că asociația primește fonduri de la National Endowment Fund (NED). NED este prezentat ca fiind responsabil pentru multe atacuri asupra suveranității diferitelor state, inclusiv de contribuții asupra Primăverii Arabe.

Avertisment: Opiniile expuse aici aparțin membrilor panelului de discuții și a echipei de cercetare și nu reflectă neapărat opiniile USAID sau FHI 360.